

Constantin PARASCHIVESCU

O Chiriță cu joben

„Tipul Chiriței va rămânea în repertoriul nostru și va fi exploatat cu succes, încă mult timp, căci este o baie neseacă”, îi scria Vasile Alecsandri primului interpret al personajului, în travesti, Matei Millo, după 1850. Și continuă: „Așa de exemplu, ce-ar plăti o Chiriță care s-ar întoarce de la Cameră? O Chiriță politică? O Chiriță gheșeftară? etc. Toate aceste, bine tratate, ar avea succesuri sigure”. Convingeri confirmate – în tot cursul secolului trecut Coana Chirița a revenit pe scene în interpretări de succes, în travesti sau nu, cucerind publicul prin ifosele sale ridicole de personaj emancipat. Nu ajunsese la Cameră, dar se dorea isprăvniceasă, ceea ce se numea altfel mai târziu, un rang social, și-l silea pe conu' Bârzoii să ia aere de mare boier. Un spectacol din capitala Moldovei de prin anii '80 avea și o subtilă trimitere la personajele principale și tabieturile politice ale vremii, cu un final tulburător, de lacrimi reținute în zâmbete de circumstanță, când toți interpreții intonau pe rând, încet și rar, ca o scuză amară, strofele ultimului cântec „Astfel e lumea... o comedie!” (regia Alexandru Dabija). Că trece și pragul secolului douăzeci și unu, cu un joben pe cap, e încă o confirmare a previziunii înaintașului, creator de tipuri inspirate din realitatea vremii sale și contemporane în năravuri cu a noastră. O Chiriță care nici ea n-a ajuns la cameră, dar face oarece politică și știe să zică „Dacă mă votați pe mine/ O să fie foarte bine”. Deocamdată, la nivel edilitar, să devină, adică, primăriță, cu soțul ei Bârzoii primar. Și dacă pe vremea lui Alecsandri a evoluat public în vodevil, la modă atunci pe scenele pariziene, astăzi poate apare în veșmânt spectaculos de *musical* modern, la modă pe scenele americane și europene.

Ideea aparține actriței Larina Demian, care a adaptat comedia lui Alecsandri *Chirița în provincie* la realitatea noastră, cu titlul *Chirița of Bârzoieni*, socotind că personajul „ascunde neseocate surse comice, că poate fi speculat mai ales în contextul actual” (citat din caietul-program). Graiul și formația neaoșe, moldovenești, purtarea și pretențiile împrumută manifestări străine, după darul imitației și seducția snobismului. Autoarea declară că adaptarea sa împlinește textul original cu „ritmuri, situații și cu mesaje noi”, ceea ce e îndreptățit și firesc în noua structură de gen și merită aprecieri pentru inspirație, opțiuni, care diversifică spectaculos registrul interpretativ, în unele cazuri chiar surprinzător („abia acum am înțeles că pentru a fi actor total trebuie să dansezi ca un dansator, să cânti aproape la fel de bine ca un cântăreț și să joci ca un actor” – Gheorghe Șimonca). La jumătatea secolului XIX erau la modă franțuzismele, sfârșitul secolului XX ne invadează cu englezisme și pedagogul în materie e fostul „musiu”, acum mister Charles. În acord cu politica vremii de integrare în Uniunea Europeană, Chirița vrea să introducă în casa ei obiceiurile din Europa, vrea bodiguarzi, se înfășoară în tricolor când ajunge primăreasă și nu se sperie de un pistol îndreptat spre ea – „Nu-mi pasă, că am imunitate!” Guliță e superdotat și „încalecă motorul”, Luluța pare suavă balerină săltând după fluturi, Ion condiționează accesul la primar de ploconul simbolic în pene de curcan și râvnită foaie... verde. Larina Demian actualizează cu efect, fără să forțeze și creează momente de expresivitate muzical-coregrafică specifice genului, pe teme prelucrate-n cântec și de

Scenă din *Chișița of Bârzoieni* după Vasile Alecsandri.

Alecsandri (fumatul) și alte multe noi („*Sărmăluțe, ciulama,/ o palincă, o chiftea*“, sau „*Toată lumea azi ia șpagă/ o iubim și ne e dragă./ De e dar, de e plocon/ Șpaga este de bon ton*“) Excelent transpuse în motive și ritmuri muzicale de către Tudor Chirilă și Gelu Ionescu, pe evidente fluxuri occidentale, compoziții și dinamică antrenantă coregrafică creată de Roxana Colceag. Sedusă de perspectivă, Larina Demian a fost mai puțin atentă la logica dramaturgiei, tratând mai superficial unele intenții și relații, sufocând altele în formulări pripite și confuze (gălăgioase chiar, la un moment dat).

Antrenul și eleganța sunt, cred, atuurile principale ale spectacolului și nu e puțin lucru. Place și desfată. „Antren, antren cât mai mult, iată secretul unui bun spectacol“, spunea un artist american despre teatrul muzical, citat de George Sbârcea în cârticica sa *O stradă cu cântec sau povestea musicalului*. Față de alte câteva încercări din ultimii ani, pe la Constanța, Piatra Neamț, Brașov, spectacolul actual al Teatrului de Comedie e mai complex și admirabil închegat pe o mobilitate fără răsufare. Cadrul plastic, de un roșu opulent, situează acțiunea într-o ipotetică sală de sport, cu spaliere și sac tricolar de box (ce să zic – ne tot dăm pumni în tranziție!), spațiu de antrenament pentru o nouă mentalitate, și costumele predominant negre se profilează pedant pe fundalul sângieru, într-o ingenioasă viziune a Ștefaniei Cenean. Atras de proiect, Alexandru Darie a contribuit și el cu inspirate efecte de lumini. Tudor Chirilă, prin calitățile sale de interpret muzical și dansator, e adevăratul maestru de ceremonii al reprezentației, în rolul lui Charles, insufiind participare, energie, sens și stil echipei. E animatorul real al spectacolului. Emilia Popescu realizează cu vioiciune o Chiriță „sportivă, muzicală, snoabă, ridicolă, caraghioasă“, cum și-a dorit-o, în savuroase accente moldovenești și ochi mari, mari, deschiși spre „parvenire“. Cântă și dansează cu virtuozitate. E nostimă Delia Nartea în goana după fluturaș a Luluței, în atracția pentru Leonaș, în simulacrul de Ofelie cu mințile rătăcite când se crede abandonată. E cu haz mucalit Gheorghe Șimonca în Ion, în puținile scene cu stăpâna din prima parte, în memorabila scenă cu ploconul din partea a doua – aceea cu bietul curcan numit Valerică. Volubil și ingenios, în neastâmpăr adolescentin Bogdan Cotleț – *Guliță*, aură de cavalier cu disponibilități de simulare Andrei Barbu – *Leonaș*. Bârzoii, sacrificat un pic de Alecsandri, a mai fost sacrificat ca tip și aici, pentru o imagine mai limitată și gonflată de primar, pe care Florin Dobrovici o realizează cu ridicol scontat.

Prea mult fum, în scene care suportă și altele care n-au nevoie, prea puțină atenție (și uneori deloc) la rostire, în dialoguri sau refrene cântate, începând – îmi pare rău – cu excelentul Tudor Chirilă, care iuțește cuvintele, și-așa englezite, în grimase și o rostogolire de cele mai multe ori neînțeleasă. Din dialogurile *Chiriței* cu *Safta* – Mirela Oprișor nu se reține mai nimic, iar, din păcate, textele unor cântece se pierd într-o învălmășeală de sunete confuze și gălăgioase. Un exces de mijloace pentru susținerea antrenului, ce-i afectează, uneori, efectul și rațiunea. Ceea ce e regretabil.

Teatrul de Comedie – *Chirița of Bârzoieni*, adaptare de Larina Demian după Vasile Alecsandri. Regia: Larina Demian. Decorul și costumele: Ștefania Cenean. Muzica: Tudor Chirilă, Gelu Ionescu. Design lumini: Alexandru Darie. Coregrafia: Roxana Colceag. Cu: Emilia Popescu (*Chirița*), Tudor Chirilă (*Charles*), Delia Nartea (*Luluța*), Mirela Oprișor (*Safta*), Gheorghe Șimonca (*Ion*), Florin Dobrovici (*Bârzoii*), Andrei Barbu (*Leonaș*), Bogdan Cotleț, Paul Ipate (*Guliță*), Ecaterina Țugulea, Costina Ciuciulică, Pavel Bârsan, Gabriel Călinescu (în alte roluri) și pasărea de curte, curcanul pe nume Valerică. Premiera: 16 octombrie 2004.

Tudor CHIRILĂ și Emilia POPESCU.

Emilia POPESCU, Tudor CHIRILĂ
și Mirela OPRÎȘOR